

Šéf speciálních sil české armády: Není zadání běž a zabij, cennější jsou informace

[in novinky.cz/clanek/domaci-sef-specialnich-sil-ceske-armady-neni-zadani-bez-a-zabij-cennejsi-jsou-informace-40417806](https://www.novinky.cz/clanek/domaci-sef-specialnich-sil-ceske-armady-neni-zadani-bez-a-zabij-cennejsi-jsou-informace-40417806)

V Afghánistánu byly české speciální síly několikrát. Protože už je to minulost, mohl byste říci, co jste tam dělali a jaké jste tam získali zkušenosti?

Do Afghánistánu jsme jako speciální síly vstoupili už v roce 2004 a zažili jsme tam celou genezi i vývoj mise. Naše působení tam mělo dvojí povahu. Prováděli jsme přesné údery proti vysoce důležitým cílům, kterým předcházela podrobná analýza systému fungování nepřítele. Eliminace tohoto klíčového prvku pak vedla k paralýze systému na určitou dobu.

O jaké struktuře konkrétně mluvíte? O al-Káidě nebo o Tálibánu?

Mluvím o vůdcích Tálibánu, al-Káidy nebo kriminálních struktur. V Afghánistánu bylo hodně obtížné oddělit teroristy, povstalce nebo obyčejné kriminálníky jako třeba producenty a dealery drog z toho důvodu, že se tyto struktury vzájemně podporovaly, financovaly a byly provázány. Častokrát to byli titíž lidé.

Tálibán se dohodl na dodávkách milionů tun paliv a obilí z Ruska

Zahraniční

Druhá kategorie úkolů, které jsme plnili, se dá nazvat speciální válkou. V té jsme podporovali místní bezpečnostní složky zejména v exponovaných, izolovaných, těžce přístupných oblastech se silným vlivem nepřítele.

Kde jste působili?

Na mnoha místech v Afghánistánu, zejména pak v provincii Orúzgán a Faráh. Operovali jsme tam v malých počtech v nepřátelském prostředí společně s afghánskými partnery a snažili jsme se prosazovat vůli kábulské vlády.

Kde jste tam žili?

Na předsunutých základnách v horách, kde nejbližší vojenská podpora nebo zásobování byly desítky kilometrů daleko.

Jak si takovou předsunutou základnu máme představit?

Jednalo se o místní objekty, které poskytovaly alespoň základní úroveň zázemí a po opevnění svépomocí i elementární bezpečnost. Na počátku jsme operovali samostatně, v pozdější fázi vždy s afghánskými partnery.

Jako velitel jsem se snažil všemi způsoby podporovat všechny klíčové hráče v regionu. Podporovat a povzbuzovat policii a armádu, jednat s místní vládou a tím vytvářet bezpečné prostředí pro místní lidi.

Největším přáním běžných Afghánců bylo žít normálně v bezpečném prostředí. Pokud bezpečí poskytovala legitimní vláda, tak ji podporovali, ale pokud toho nebyla schopna, tak těm Afgháncům často nezbylo nic jiného než se nechat chránit kriminálními strukturami nebo Tálibánem.

To se stalo před rokem, kdy Tálibán zvítězil a jednotky spojenců musely urychleně odejít. Tálibán jasně ukázal, že měl mnohem víc vůle vládnout než vláda v Kábulu.

V Afghánistánu jsem strávil poměrně hodně času. Když jsem tam byl poprvé, viděl jsem u místní populace spoustu očekávání. Bohužel koalice západních států podle mého začala s výstavbou místních bezpečnostních struktur pozdě. To vedlo k tomu, že moment nadšení a všeobecná podpora se vytratily, protože potřeba bezpečnosti a vyhlídka pozitivní změny nebyly rychle uspokojeny.

Dneska se žádná válka nedá vyhrát vojensky a musí skončit politickým ujednáním.
Dlouhodobý úspěch spočívá v tom, že se s tím ujednáním ztotožní obě strany

Od koho jste dostávali pokyny například k těm přesným úderům?

Zadavatelem buď mohl být velitel mezinárodní operace, nebo Afghánci. V pokročilé fázi se prováděly takzvané evidence based operace, kdy se zatýkání realizovalo na základě zatykače od afghánského prokurátora. Zatčená osoba byla pak na základě důkazů souzena.

A prováděli jste vojenské akce, kdy jste bojovali proti nepříteli, kterého jste museli zabít?

Nikdy nepřicházelo zadání typu: běž a zabij. Jedna z věcí, ve kterých jsou speciálové dobří, je, že umíme kalibrovat použití síly. Před smrtícím použitím zbraně je celý repertoár možností, jak cíl eliminovat.

Zabití přichází až v okamžiku, kdy se ten zatýkaný stává eminentní fyzickou hrozbou, protože chce například použít zbraň nebo nástražný výbušný systém. Zatčení bez použití střelné zbraně má vedle ochrany života další výhodu v podobě získání cenného zdroje informací.

Jak často jste museli plnit takové úkoly?

Četnost ofenzivních operací byla značně nerovnoměrná, závislá na tom, v jaké fázi nasazení jsme se nacházeli. S každým prostorem operace je nutné se nejdříve seznámit, získat si důvěru partnerů, poznat nepřítel. Pokud neprovedete dokonalou zpravodajskou přípravu dopředu, můžou tyto činnosti zabrat čas v řádech týdnů až měsíců. Z toho plyne, že intenzita a četnost operací vzrůstají s délkou působení.

Naopak vést speciální válku, která zahrnuje i přesné údery, vyžaduje stav permanentní operace. Pocit bezpečí v místní populaci lze vytvořit pouze tehdy, pokud dominujete v myslích nepřítel

a místního obyvatelstva. Toho nelze dosáhnout jinak než vysokou operační intenzitou a aktivitou.

Mohl byste popsat, jak takové zásahy vypadaly?

Operace speciálních sil jsou dobře popsány ve vydané publikaci o 601. skupině speciálních sil nebo v nejnovější knize „Navzdory“ našeho kolegy Petra Matouše.

Ale jak jste tam fungovali někde v horách daleko od civilizace a jak jste se chránili, popsat můžete?

Na předsunutých základnách zvaných Safe House, kdy o nás nepřítel věděl, je jediným způsobem, jak se ubránit, mít dobrý plán obrany a přesvědčit nepřítele, že jsme odhodláni a schopni se bránit. Ale to nebylo tak extra náročné, protože jsme byli vždycky líp vybavení a odhodlaní. A když šlo opravdu do tuhého, tak nám přiletěla na pomoc letadla.

Nejzranitelnější jsme byli v okamžiku, kdy jsme opouštěli bráněný prostor. Není žádným tajemstvím, když řeknu, že Afghánci byli velmi zdatní ve sledování pohybu koaličních sil pomocí husté sítě pozorovatelů. Jediné, co jsme proti tomu mohli dělat, je být naprosto nepředvídatelní.

Každý den a před každou operací jsme museli přemýšlet, co uděláme jinak. Jiný způsob a doba nasazení, maskování, simulování, klamání, dezinformování, že děláme přesně pravý opak naší skutečné činnosti. Bylo nutné nepřítele zmást natolik, že se ztratil v realitě.

Dezorientace nepřítele byl stav, který nám vyhovoval, poskytoval nám ochranu a moment překvapení.

Asi se vám to dařilo, protože české speciální síly v Afghánistánu neměly žádné ztráty.

Měly, jenže paradoxně ne v bojové operaci, ale po útoku atentátníka uvnitř základny, kdy zemřel psovod speciálních sil Tomáš Procházka.

Když v bojové akci tedy nikdo nezemřel, tak to znamená, že se vám dařilo nepřítele vždy obelstít?

Ano, anebo jsme prostě měli štěstí, protože není pravda, že bychom nikdy nevyletěli do povětří nebo se nedostali do přestřelek. Vždy jsme však dokázali obstát. Úspěch byl tvořen kombinací bojových dovedností, kreativity a štěstí, které člověk vždycky potřebuje.

Ostřelovali často Afghánci vaše základny?

Určitě. Můj nejintenzivnější prožitek byl, když se v roce 2009 konaly v Afghánistánu prezidentské volby. Tálibán je chtěl co nejvíce znevěrohodnit, proto vytvářel vyloženě nepřátelské prostředí, aby do volebních místností přišlo co nejmén lidí.

Dobré je, když člověk získá cit pro to, aby nepřeceňoval hrozby, ale nesmí se dostat do fáze, kdy je začne podceňovat. To je fatální stav

Naše role ve volbách byla zasáhnout pouze za situace, kdy byly všechny možnosti místních sil vyčerpány. Proto jsme celé volby byli na předsunuté základně, kde na nás nepřetržitě útočil nepřítel, což trvalo několik dnů.

Na co útočili?

Na naši základnu a tím nás vázali v prostoru, pak útoky terorizovali okolí volebních místností. Úplně se to vymykalo principům gerilové taktiky „udeř a stáhni se“, protože se jednalo o několikadenní rychle na sebe navazující útoky ručních zbraní, minometů nebo raket. Jeden útok skončil a za deset minut začal nový.

Dá se na to zvyknout?

Člověk si zvykne na všechno. Zvyk je užitečná, ale zároveň nebezpečná věc. Dobré je, když člověk získá cit pro to, aby nepřeceňoval hrozby, ale nesmí se dostat do fáze, kdy je začne podceňovat. To je fatální stav.

Osobně jsem měl tři stavy pohotovosti. Jako na semaforu. Zelená byla, když jsem cítil, že ohrožení je nízké, oranžová byl stav pohotovosti a červená naskočila při opuštění základny a napadení. Když jsem byl na předsunutých základnách začátečníkem, měl jsem pocit falešného bezpečí a přepínal jsem se do zeleného režimu.

Jednou, když proběhl těžký útok na základnu, jsem zjistil, že přeskočit ze zeleného režimu do červeného nejde tak rychle. Nejdříve jsem musel překonat fyzickou a psychickou paralýzu, způsobenou náhlostí okamžiku. To mohlo být smrtící.

Tato zkušenost mě naučila, že do zeleného režimu jsem se mohl přepnout jen na velkých základnách, jako byly v Bagrámu, Kábulu nebo v Kandaháru. Všude jinde jsem se musel udržovat ve stavu oranžové pohotovosti, abych paralýze předešel a byl schopen okamžitě reagovat.

Jakou životní zkušenost jste si z Afghánistánu přivezl?

Jednu strategickou – že se dneska žádná válka nedá vyhrát vojensky a musí skončit politickým ujednáním. Dlouhodobý úspěch spočívá v tom, že se s tím ujednáním ztotožní obě strany. Pokud tomu tak není, vytváří to základ pro další konflikt v budoucnosti.

Profesní zkušenost jsem udělal v tom, že člověk v žádném okamžiku nesmí intelektuálně rezignovat a spadnout do nějaké šablony, protože šablona znamená smrt.

Překvapilo vás, že Tálibán převzal vládu nad Afghánistánem tak rychle?

Nepřekvapilo, protože se vytratila politická vůle a víra samotných Afghánců situaci zvládnout. Legitimní vláda si přestala věřit, že přes všechny bezpečnostní kapacity a podporu, které měla k dispozici, by byla schopna obstát.

Mělo podle vás smysl tam dvacet let bojovat, když to skončilo takto neslavně?

Jsem přesvědčen, že to smysl mělo. Na počátku intervence v roce 2001 byl Afghánistán zdrojem nestability a hrozbou pro naši kulturu. Tálibán hostil al-Káidu, která měla za cíl ideologický boj včetně použití teroristických útoků. Bylo možné to ignorovat, ale to by problém nevyřešilo. Po útocích v září 2001 západní společenství oprávněně reagovalo silou.

S ruskou válkou na Ukrajině to ale vypadá, že islámský terorismus skoro zmizel.

Určitě nevymizel. To, že v informačním prostředí dnes dominuje válka na Ukrajině, způsobuje geografická blízkost konfliktu a skutečnost, že tato válka je spojená s naším životním zájmem.

Rusko narušuje suverenitu a územní celistvost Ukrajiny zpochybňováním mezinárodně uznávaných hranic a Česko má se zpochybňováním hranic a suverenity neblahou a bohatou historickou zkušenost. Když dovolíme zpochybňovat uznané hranice a suverenitu jiných států, může opět nastat situace, kdy bude zpochybňována územní celistvost a suverenita České republiky.

Ruský vpád na Ukrajinu mě překvapil, protože mi to nedávalo smysl, ale asi jsem celou tu situaci hodnotil příliš racionálně

Proto dnes tolik nemluvíme o terorismu. Když se však podíváme například do Afriky, tak tam jsou regionální teroristické nebo kriminální skupiny, které vyvolávají nestabilitu a nebezpečí. To vytváří dobré podmínky pro organizovaný zločin a Evropa čelí pašování lidí, zbraní, drog a migračním vlnám.

A co Afghánistán?

Nemyslím si, že Afghánistán je dnes a v blízké budoucnosti hrozbou. Tálibán neměl historicky zájem ohrožovat Evropu. Bohužel v minulosti poskytl zázemí entitě, která tuto hrozbu představovala. Doufejme, že v tomto se poučil. Samozřejmě že Tálibán v Afghánistánu stále vyvolává nestabilitu a tím i migrační vlnu, ale nepředstavuje přímou teroristickou hrozbu.

Překvapilo vás 24. února, když Rusko vpadlo na Ukrajinu?

Překvapilo, protože mi to nedávalo smysl, ale asi jsem celou tu situaci hodnotil příliš racionálně. Množství ozbrojených sil, které Ruská federace k napadení použila, bylo neadekvátní při porovnání s americkou operací v Iráku v roce 2003.

Tyto operace porovnávám, protože v obou případech představovaly ozbrojený střet mezi státními aktéry s využitím komplexních schopností ozbrojených sil. Operace v Iráku byla vedena větším množstvím sil, na menším území a nebylo to bez potíží. Proto mi to z perspektivy porovnání sil a cílů ruské operace nedávalo smysl.

Bohužel válka není racionální, a kdyby byla, byla by předvídatelná. Válka je lidská činnost a lidé jednají často iracionálně a emocionálně. Můj odhad selhal v tom, že jsem nedokázal správně číst iracionální podstatu ukrajinské války a emocionální angažovanost Vladimira Putina.

Na stránkách speciálních sil jsem si všiml, že nabíráte lidi. Je o práci u vás zájem?

Zájem je úměrný naplněnosti armády. Ta představuje hlavní zdroj personálu pro speciální síly. Úspěšná rekrutace do armády znamená vyšší budoucí naplněnost speciálních sil. Každý zájemce musí splňovat přísné předpoklady: získat vysoké bezpečnostní prověření a musí být ve vynikající fyzické a psychické kondici.

Statisticky se operátorem 601. skupiny speciálních sil, což je nejnáročněji vybíraná kategorie, po absolvování výběrového řízení a kvalifikačního kurzu stává pouze deset procent zájemců. Proto jsou lidé na všech úrovních a pozicích u speciálních sil naším největším kapitálem.

Jaký je úkol speciálních sil?

Obecně lze říci, že naším úkolem je prosazovat bezpečnostní zájmy ČR. Během operací plníme tři role. První je ofenzivní činnost, druhou speciální průzkum a zpravodajská činnost a poslední rolí je podpora a vliv.

Ofenzivní činnost spočívá v kinetickém a nekinetickém působení na nepřítele. Laicky řečeno kinetické působení je zabíjení nepřítele. A nekinetické je ovlivňování mysli nepřítele.

Speciální průzkum a zpravodajská činnost zahrnují sběr dat, analýzu dat a hodnocení. Role zvaná podpora a vliv spočívá v identifikaci klíčového prvku v zájmovém prostředí, který následně podporujeme nebo ovlivňujeme, aby plnil úkol v náš prospěch. Například se snažíme získat informaci, ale dobře víme, že nezapadáme do kulturního prostředí a nejsme schopni s ním splynout, ale jsme schopni někoho v tom prostředí ovlivnit, aby tu informaci v náš prospěch získal. Třeba v Afghánistánu nebo v Africe jsme si vytipovali v ozbrojených silách nebo v bezpečnostním systému podstatný prvek, kterému jsme se snažili pomoci k získání schopností k vládnutí v té zemi.

Tálibán zakázal ženám studovat vysokou školu

Blízký a Střední východ